

Uzņēmējdarbības vide

Darbaspēks un nodarbinātība

Nodarbinātība un darba likumdošana

Pēc Pasaules Bankas datiem Indijā ir pasaulē otrs lielākais darbaspēka daudzums – 486,6 miljoni cilvēku. 2012. finanšu gadā 50,9% bija ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits. Visvairāk iedzīvotāju nodarbināti lauksaimniecībā - 53%; pakalpojuma sektorā 28% un rūpniecībā 19%.

Bezdarba līmenis ir 8,5% (98.vietā pasaulē).

Tai pat laikā 32,7% iedzīvotāju dzīvo zem starptautiski atzītā nabadzības sliekšņa.

Indijas darba likumdošana kopumā ir ļoti sarežģīta, aptverot aptuveni vairāk nekā 50 nacionālos likumus un 100 štata likumus, kuri attiecas uz nodarbinātību.

Pasaules banka ir atzīmējusi, ka Indijas darba likumdošana ir pārāk smagnēja un tajā ir nepieciešams ieviest reformas attiecībā uz noteiktiem likumu un noteikumu ierobežojumiem. Tāpat pastāv problēmas attiecībā uz migrantu un bērnu nodarbinātību.

Maksimālais darba nedēļas ilgums ir 48 stundas nedēļā, biroja darbiniekiem parasti tā ir 5 dienu ilga darba nedēļa 40-45 stundas un rūpnīcu strādniekiem – 6 dienu darba nedēļa 48 stundas.

Minimālā alga 2012.gadā bija 69 USD gadā jeb sākot no 2,18USD – 3,40 USD dienā.

Avoti:

Deloitte:

http://www.deloitte.com/assets/DcomGlobal/Local%20Assets/Documents/Tax/Taxation%20and%20Investment%20Guides/2012/dttl_tax_guide_2012_India.pdf

Labour Bureau of India - <http://labourbureau.nic.in/>

Uzņēmējdarbības veidi

Sabiedrība ar ierobežotu atbildību (Private Limited Company)

SIA dalībnieki ir atbildīgi par uzņēmuma parādiem un saistībām tikai savu uzņēmuma daļu nominālo vērtību apmērā. 2 – 50 dalībnieki.

Akciju Sabiedrība (Public Limited Company)

Darbojas līdzīgi kā SIA, tikai Akciju Sabiedrībā uzņēmuma akcijas var tikt brīvi pirktas un pārdotas. Jābūt 7 vai vairāk akcionāriem un vismaz 3 valdes locekļiem.

Līgumsabiedrība ar pilnu atbildību (Unlimited Company)

Var dibināt no 2-20 dalībnieki. Jāreģistrē Līgumsabiedrību reģistrā mēneša laikā pēc dibināšanas. Dalībnieki ir atbildīgi par līgumsabiedrības parādiem un saistībām ar visu savu mantu.

Līgumsabiedrība ar pilnu atbildību (Partnership)

Var dibināt no 2-20 dalībnieki. Jāreģistrē Līgumsabiedrību reģistrā mēneša laikā pēc dibināšanas. Dalībnieki ir atbildīgi par līgumsabiedrības parādiem un saistībām ar visu savu mantu. Nav nepieciešams noteikts starta kapitāls.

Individuālais komersants (Sole Proprietorship)

Īpašnieks ir pilnā mērā personīgi atbildīgs par parādiem un saistībām.

Ārvalstu uzņēmējs vēl bez iepriekšminētajiem uzņēmējdarbības veidiem var izvēlēties šādus uzņēmējdarbības veidus:

Koordinēšanas birojs (Liason Office)

Lai pārstāvētu Indijā biznesa intereses, reklamētu ražojumus, pēfītu biznesa iespējas un sadarbotos ar Indijas uzņēmumiem, ārvalstu investors var atvērt Indijā koordinēšanas biroju jeb sakaru iestādi. Koordinēšanas birojs nedrīkst veikt komercdarbību, nodarboties ar tirdzniecību vai ražošanu, vai kā citādi gūt peļņu Indijā. Biroju finansē ārvalstu uzņēmums. Lai izveidotu Indijā šādu biroju, nepieciešams saņemt iepriekšēju apstiprinājumu no Indijas Rezerves bankas (4-6 nedēļas) un veikt reģistrāciju Uzņēmumu reģistrā – Registrar (2-3 nedēļas).

Filiāle (Branch Office)

Ārvalstu rūpniecības, pakalpojuma vai tirdzniecības uzņēmums var atvērt Indijā uzņēmuma filiāli. Filiāles var tirgoties ar precēm, sniegt pakalpojumus, veikt pētniecības darbus un veicināt sadarbību starp Indijas uzņēmumiem un to mātes uzņēmumiem. Filiāle nedrīkst nodarboties ar ražošanu. Filiālei ir jāmaksā uzņēmuma

ienākuma nodoklis. Lai nodibinātu filiāli, nepieciešams saņemt iepriekšēju apstiprinājumu no Indijas Rezerves bankas (4-6 nedēļas) un veikt reģistrāciju Uzņēmumu reģistrā – Registrar (2-3 nedēļas).

Projekta birojs (Project Office)

Nodibinot projekta biroju, ārvalstu uzņēmums var izveidot uz noteiktu laiku pastāvīgu biroju Indijā. Projekta birojs būtībā ir tas pats, kas filiāle, tikai dibināšanas mērķis ir atšķirīgs. Projekta biroju izveido kāda projekta realizācijas vajadzībām. Ārvalstu uzņēmumi, kas iesaistīti celtniecības darbu vai instalācijas projektā, parasti izveido projekta biroju. Tā izveidošanai nepieciešams saņemt iepriekšēju apstiprinājumu no Indijas Rezerves bankas (4-6 nedēļas) un veikt reģistrāciju Uzņēmumu reģistrā – Registrar (2-3 nedēļas).

Meitas uzņēmums (Wholly owned subsidiary)

Atbilstoši 1956.gada Uzņēmumu likumam meitas uzņēmums Indijā var būt slēgta akciju sabiedrība vai publiska akciju sabiedrība. Nepieciešamais laiks šādu uzņēmumu reģistrācijai ir 4-6 nedēļas. Lai reģistrētu slēgtu akciju sabiedrību, jābūt vismaz diviem direktoriem un diviem akcionāriem, savukārt publiskā akciju sabiedrībā - vismaz 3 valdes locekļiem un septiņiem akcionāriem. Indijas valdība atļauj veikt ārvalstu tiešās investīcijas bez iepriekšēja valdības apstiprinājuma, izņemot, ja investīcijas ir tādās nozarēs, kā aizsardzība, nekustamais īpašums, mazumtirdzniecība, bankas, telekomunikācijas un iespiestie plašsaziņas līdzekļi, vai arī gadījumā, ja ārvalstu investoram ir reģistrēts kopuzņēmums vai Indijā reģistrēta preču zīme/tehnoloģijas licence. Ārvalstu investoram nav nepieciešams iepriekšējs apstiprinājums, lai reģistrētu meitas uzņēmumu Indijā. Pēc meitas uzņēmuma reģistrēšanas dažādi investīciju darījumi kārtojami Indijas Rezerves bankā. Ja ārvalstu investoram ir nepieciešams iepriekšējs apstiprinājums investīcijām, tad ir jāvērtē Indijas Ārvalstu Investīciju veicināšanas pārvalde (FIPB). Šī pārvalde dod savu apstiprinājumu aptuveni 4-6 nedēļu laikā. Pēc apstiprinājuma saņemšanas ārvalstu investors var reģistrēt meitas uzņēmumu vai investēt kādā Indijas uzņēmumā. Meitas uzņēmumam piemērots tāds pats ienākuma nodoklis, kā vietējam uzņēmumam.

Kopuzņēmums (Joint Venture Company)

Kopuzņēmums parasti ir visizdevīgākais veids, kā darboties tajās nozarēs, kur ir juridiski ierobežojumi Indijas uzņēmumu nonākšanai ārvalstu īpašumā. Indijas ekonomikā kļūstot atvērtākai, šī alternatīva nav tik izšķiroša, kaut gan kopuzņēmumi ir interesanta izvēle no stratēģiskā viedokļa. Kopuzņēmumam piemērots tāds pats ienākuma nodoklis, kā vietējam uzņēmumam.

Partnersabiedrība ar ierobežotu atbildību (Limited Liability Partnership)

Partnersabiedrība ar ierobežotu atbildību ir atsevišķs juridisks uzņēmums, kura darbību regulē 2008.gadā pieņemtais likums par partnersabiedrībām ar ierobežotu atbildību. Partnersabiedrība var pastāvēt neatkarīgi no izmaiņām partneru sastāvā. Uzņēmums kā juridiska persona ir pilnībā atbildīga par saviem aktīviem, bet partneru saistības ir ierobežotas atbilstoši to ieguldījumam partnersabiedrībā. Partneri nav atbildīgi par citu partneru nepareiziem biznesa lēmumiem vai pārkāpumiem. Partneru tiesības un pienākumus nosaka līgums, kas noslēgts starp partneriem var starp partneriem un uzņēmumu. Partnersabiedrībā jābūt vismaz 2 līdzdalībniekiem un vismaz divām personām kā norādītajiem partneriem, no kuriem vienam jābūt Indijas rezidentam. Likumā par partnersabiedrībām ir aprakstīti gan pienākumi, gan saistības, kas jāpilda norādītajiem partneriem. Centrālajai valdībai ir tiesības veikt partnersabiedrības darbības auditu, uz kuras nepieciešamību norāda kompetents revidents. Lai reģistrētu partnersabiedrību ar ierobežotu atbildību, nepieciešamas vismaz 4-6 nedēļas.

Nodokļu sistēma

Indijas centrālā valdība iekasē ienākuma nodokli (izņemot ienākuma nodokli no lauksaimniecības uzņēmumiem), muitas nodevas, centrālo akcīzes nodokli un pakalpojuma nodokli.

Pievienotās vērtības nodokli (pārdošanas nodoklis štatos, kur PVN nav spēkā), zīmoga nodeva, štata akcīzes nodokli, zemes ienākumu un profesiju nodokli iekasē štatu valdība. Pēc 2005.gada 1.aprīļa vairākums Indijas štatu valdības ir aizstājušas pārdošanas nodokli ar pievienotās vērtības nodokli.

Vietējās pašvaldības ir tiesīgas iekasēt nodokļus par īpašumiem, „octroi” nodokli, ko Indijas vietējās varas iestādes uzliek precēm, ko ievieš pilsētas vai rajona teritoriālajās vienībās, nodokli par ūdeni un kanalizāciju.

Tiešie nodokli

Uzņēmuma ienākuma nodoklis

Indijas uzņēmumiem jāmaksā nodoklis par visiem ienākumiem, arī tiem, kas gūti ārpus Indijas. Nerezidenta uzņēmumiem jāmaksā uzņēmuma ienākuma nodoklis par ienākumiem, kas gūti no uzņēmējdarbības Indijā.

Vietējiem uzņēmumiem ienākuma nodokļa pamatlīme ir 30% un 2,445% liels papildu nodoklis. Ārvalstu uzņēmumiem ienākuma nodokļa pamatlīme ir 40% ar 2,024% lielu papildu nodokli. Turklāt Partnersabiedrībai ar ierobežotu atbildību ir saistošs arī 3% izglītības nodoklis.

Vietējiem uzņēmumiem tiek piemērots 15% nodoklis no izmaksātajām dividendēm uzņēmuma investoriem.

Kapitāla pieauguma nodoklis

Nodokli no maksā no kapitāla pieauguma, kas radies pārdodot uzņēmuma aktīvus.

Ilgtermiņa kapitāla pieauguma nodoklis ir jāmaksā, ja

- aktīvu pārdošana aptver laika periodu, kas ilgāks par trijiem gadiem
 - ja reģistrētās akcijas Indijas biržā tiek turētas vienu gadu
- Ilgtermiņa kapitāla pieaugums tiek aplūkots ar 20% lielu nodokļa likmi.
Īstermiņa kapitāla pieaugumu no akciju pārdošanas apliek ar 15% lielu nodokļa likmi.

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis

Iedzīvotāju ienākuma nodokli iekasē Indijas Centrālā valdība un administrē Finanšu ministrija. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa likmes (%):

Ienākumi, INR	Likme, %
līdz 200 000	0
līdz 250 000 (vecākiem par 65 gadiem)	0
līdz 500 000 (vecākiem par 80 gadiem)	0
200 001 – 5 00 000	10
500 001 – 800 000	20
Virs 800 001	30

Ienākumi virs 1 000 000 INR tiek aplūkoti ar izglītības nodokli (3%) un papildu nodokli (10%).

Sociālais nodoklis

Gan darba devēji, gan darba ņēmēji katrs veic iemaksas 12% apmērā no ikmēneša ienākumiem speciālā Nākotnes palīdzības fondā (Provident Fund).

No darba devēja iemaksām 8,33% tiek novirzīti pensiju fondā un pārējais minētajā palīdzības fondā.

Netiešie nodokļi

Akcīzes nodoklis

Vairumam rūpniecības preču tiek piemērots 16% liels akcīzes nodoklis. Dažiem produktiem tiek piemērots individuālais akcīzes nodoklis 8% un/vai papildu akcīzes nodoklis.

Akcīzes nodokļa likmes:

- farmācijas precēm no 4% - 16 %
- lieliem automobiļiem un automobiļu šasijām no 15 000 līdz 20 000 rūpijām par vienību
- rakstāmpapīriem un iespiedpapīriem no 4% - 8%

Centrālo pārdošanas nodokli administrē Indijas Centrālā akcīzes un muitas pārvalde.

Muitas nodeva

Importa precēm tiek piemērota pamata muitas nodeva, papildu muitas nodeva un izglītības nodoklis. Rūpniecības precēm pamata muitas nodevas augstākā likme ir 15%. Papildu muitas nodeva atbilst akcīzes nodevai, ko maksā par līdzīgām Indijā ražotām precēm. Ar 2% lielu izglītības nodokli apliek kopējo muitas nodevu par importētām precēm. Muitas nodevu aprēķina no preču darījumu vērtības.

Pakalpojuma nodoklis

Pakalpojuma nodokļa likme ir 10% (+ izglītības nodoklis). Jammu un Kašmirā šis nodoklis nedarbojas.

Pievienotās vērtības nodoklis

Pārdošanas nodoklis attiecas uz kustamo preču pārdošanu. Vairāki Indijas štati ar 2005.gada 1.aprīli ir aizstājuši pārdošanas nodokli ar PVN. Pievienotās vērtības nodokli iekasē štatu līmenī.

PVN nodoklim ir četri līmeņi:

0% tautas patēriņa precēm

1% zelta stieņiem un dārgakmeņiem

4% par rūpniecības izejmateriāliem un kapitālieguldījumu precēm/ražošanas precēm un masu patēriņa ražojumiem

Pārējām precēm 12% - 15% atkarībā no štata.

Naftas produktiem, tabakai, alkoholiskiem dzērieniem u.t.t. ir augstāks PVN.

Avots: Deloitte -

[http://www.deloitte.com/assets/Dcom-](http://www.deloitte.com/assets/Dcom-Global/Local%20Assets/Documents/Tax/Taxation%20and%20Investment%20Guides/2013/dttl_tax_highlight_2013_India.pdf)

[Global/Local%20Assets/Documents/Tax/Taxation%20and%20Investment%20Guides/2013/dttl_tax_highlight_2013_India.pdf](http://www.deloitte.com/assets/Dcom-Global/Local%20Assets/Documents/Tax/Taxation%20and%20Investment%20Guides/2013/dttl_tax_highlight_2013_India.pdf)